

LİMİTED ŞİRKETLERDE MÜDÜRLERİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

Av. MUSTAFA TOPALOĞLU

I- GENEL OLARAK

Limited şirket, müdür sıfatını taşıyan kimse veya kimseler tarafından idare ve temsil edilir. Müdürlük sıfatı, anasözleşmeye veya genel kurul kararıyla belirlenmemişse "ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idareye temsile mezun ve mecburdurlar" hükmü gereği kazanılır (TTK m.540/1). Ortak olmayan kimselerin de müdür olarak seçilmeleri mümkündür.

Türk Ticaret Kanunu, limited şirketlerde müdürlerin sorumluluğunu düzenleyen bağımsız bir hüküm öngörmemiştir. Bunun yerine, 566. Maddesinde "Şirketin idaresine..... memur edilen kimselerin....hukuki mesuliyeti....hakkında anonim şirketin bu hususlara müteallik hükümleri tatbik olunur." Demek suretiyle TTK 336 ila 346.maddelerdeki hükümlere atıf yapılmıştır. Ayrıca, TTK madde 539/7, idare işlerinden dolayı şirketin kendi organlarına tazminat taleplerini dermeyeran etme yetkisini, başkalarına devredilmeyen yetki olarak genel kurula vermiştir.

II- MÜDÜRLERİN SORUMLULUĞUNUN HUKUKİ NİTELİĞİ

Müdürler aleyhine açılacak sorumluluk davasının şirket ile idareciler arasındaki hizmet veya vekalet akdine dayandığı¹, ya da bu sorumluluğun bir haksız fiil sorumluluğu olduğunu ileri sürenler² olduğu, burada kanundan doğan sorumluluk mevcut olduğunu savunanlarda vardır³.

Kanımcıca, müdürler aleyhine açılacak sorumluluk davasının hukuki niteliği kanunundan doğan sorumluluktur. Çünkü, TTK m. 334 vd. da sorumluluk davası ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Ticaret Kanununda boşluk olması halinde de, vekâlet akdi hakkındaki Borçlar Kanunu hükümleri uygulanmalıdır.

Limited şirkette müdür sayısı birden fazla ise, yani yönetim kurulu mevcutsa, yönetim kurulu mevcutsa, yönetim kurulu üyeleri kurul olarak verilmiş görevlerin

¹ İMREGÜN, Oğuz; Anonim Ortaklıklar, 3. B., İstanbul 1974, s. 190.

² ARASLI, Halil; Anonim Şirketler, C. II-III, İstanbul 1960, s. 171.

³ ANSAY, Tuğrul; Anonim Şirketler Hukuku, 6. B., Ankara 1982, s. 139-140.

ihlali nedeniyle müteselsilen sorumludur. Müteselsilen sorumludur. Müteselsil sorumluluk hakkındaki kural, emredici hükümdür ve ana sözleşmeyle değiştirilemez⁴. Yöneticiler için öngörülen teselsül, tam teselsüldür. Yani, davacı, sorumlu müdürlerin kusur derecesine bakmaksızın tazminatın tamamını birinden veya tamamından isteyebilir⁵.

III- SORUMLULUĞUN ŞARTLARI VE BAZI ÖZEL SORUMLULUK

SEBEBLERİ

A- Sorumluluğun Şartları

1) Kusurlu Hareket

TTK. M.338 ve 346'da öngörüldüğü gibi, müdürlerin sorumluluğu kusurdan doğan sorumluluktur. Bu nedenle, müdürün sorumlu olabilmesi için, kendisine kast veya ihmâl şeklinde beliren bir kusurun izafe edilebilmesi gerekir⁶.

İhmalin mevcut olup olmadığını tespit etmek için TTK m. 320'ye bakmak gerekir. Bu maddeye göre, "yönetim kurulu üyelerinin şirket işlerinde gösterecekleri dikkate ve basiret hakkında BK m. 528/II hükmü uygulanır. Bu hüküm gereğince de şirket işlerini idare eden müdür, tıpkı vekil gibi sorumlu olur⁷.

TTK m. 338 bir kusur karinesi koymaktadır. Şirkete verilen zararların müdürlerinin kusurlu davranışından doğduğu asıldır⁸. Böyle bir durumda müdürler objektif esaslara göre kusursuzluklarını ispat edemezlerse kusurlu sayılırlar.

2) Zarar

İdarecilerin kusurlu hareket etmeleri sebebiyle ortada bir zarar ve ziyan da bulunmalıdır. Zarar, zarara uğrayan bakımından şirketin, pay sahiplerinin ve alacaklıların zararı olmak üzere üçe ayrılabilir.

⁴ ARSLANLI; s. 172.

⁵ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU; Ortaklar ve Kooperatifler Hukuku, 3. B., İstanbul 1984, s. 275-276.

⁶ TEKİL, Fehiman; Şirketler Hukuk-Anonim Şirketler, C. II, İstanbul 1976, s. 259-260; ANSAY; s. 141.

⁷ 11.HD. 13.6.1974 TARİH, E. 1974/1913, K.1974-1990: "Limşited şirket genel müdürüne karşı şirketi zarara uğrattığı gerekçesiyle açılan tazminat davasında kasıt ve ihmâlin tayin ve taktirinde TTK m. 320 hükmü yollaması sebebiyle, BK m. 528/II hükmü esas alınır." (DOĞANAY, İsmail; Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, 3. B., Ankara 1990, s. 1346-1347).

⁸ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU; s. 282.

a) Şirketin Zararı

Zarar, esas itibariyle şirkete verilmiştir ve bu zararın tazmin edilmesi sorumluluk davasının konusunu teşkil eder⁹. Şirket hem fiili zararını hem de mahrum kaldığı karın tazmini isteyebilir¹⁰.

b) Pay Sahipleri ve Alacaklıların Doğrudan Uğradıkları

Zararlar

Doğrudan doğruya zarar, müdürlerin fiilleri sonucunda ortakların veya alacaklıların şirketin zararından bağımsız olarak gördükleri zararlardır. Bu fiillerin ayrıca şirketi de zarara sokmuş olup olmadığını önem taşımaz¹¹. Ortakların doğrudan zararlarına örnek olarak düzenlenmiş bilançoya güvenerek pay sahibi olması veya pay sahiplerinin payları haksız olarak iptal edilmesi¹², alacaklıların doğrudan doğruya uğradıkları zararlar arasında ise, bilançonun doğruluğuna güvenerek şirkete kredi açmaları gösterilebilir.

c) Pay Sahiplerinin veya Alacaklıların Dolayısıyla Uğradıkları

Zararlar

Pay sahiplerinin veya alacaklıların şirketin zararı sonucu uğramış oldukları zararlardır. Esas itibariyle zarar şirkete verilmiş olmasına rağmen, şirketin zararı pay sahiplerine ve alacaklılarına yansımaktadır¹³. Örneğin şirket mal varlığında meydana gelen azalma nedeniyle pay sahibinin alacağı kâr payı düşecek, alacaklılar da alacaklarını alamaz hale geleceklerdir.

3) İlliyet Bağı

Sorumluluğun doğabilmesi için kusurlu hareketle zarar arasında illiyet bağının varlığı şarttır¹⁴. Şirket adına yapılmış bir işlemin yöneticilerin şahsi menfaatlerine yönelik olması, fiktif kâr dağıtılması gibi olaylarda, zararla fiil arasında illiyet bağının tespiti zor değildir. Buna karşılık gözetim borcunun yerine getirilmemesi

⁹ ANSAY; s. 142.

¹⁰ ARSLANLI; s. 177.

¹¹ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU; s. 282.

¹² STELGER, Fritz Von; (Çev. Tahir Çağa), İsviçre Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1968, s. 325.

¹³ ANSAY; s. 143.

¹⁴ TEKİL; s. 280.

gibi ihmali hareketlerin zarara etki derecesini tayin etmek çok defa güçlükler doğurur. Böylesi durumlarda, İsviçre Federal Mahkemesi, uygun illiyet prensibinden hareketle katı ve kesin delil aramayı, bu konuda hayat tecrübelerini ve olayların normal seyrini dikkate almakla yetinebileceğine hükmetmemiştir¹⁵.

B- Bazı Özel Sorumluluk Sebepleri

TTK m.336 anonim şirketler hakkında sorumluluk sebeplerini bentler halinde saymıştır. Bu sebeplerin varlığı, limited şirket müdürleri için de sorumluluğu gerektirir. Bu maddede sayılan haller tadadıdır, tahdidi değildir. Bunlar:

1) Dağıtılan ve Ödenen Kâr Paylarının Gerçek Olmaması

Limidet şirkette de, anonim şirkette olduğu gibi kâr ancak safi kazanç veya bu amaca tahsis edilmiş yedek akçelerden dağıtılabılır¹⁶. Aksi takdirde yapılan kâr dağıtımını sermayeden iade teşkil eder ve ortaklar ve alacaklıların zarar görmesine yol açar. Sebepsiz zenginleşme teşkil eden ¹⁷ böylesine haksız alınan kârın iade edileceğini öngörmüştür (TTK m.535). Fakat Kanun, iade davasını fiktif kâr dağıtımını ile meydana gelen zararı tamir için her zaman yeterli görmemiş, ayrıca dağıtılan kârların gerçek olmamasından yönetim kurulu üyelerini (müdürleri) sorumlu tutmuştur.

2) Kanunen Tutulması Gereken Defterlerin Mevcut

Olmaması veya İntizamsız Olması

Limited şirkette mecburi veya ihtiyari bütün defterlerin tutulması görevi müdürlerin idari işlerindedir. Bu yükümlülük kapsamına defter ve belgeleri kanuni süre içinde saklama borcu da girer¹⁸. Müdürler bu konudaki sorumluluktan kusurun memur veya müstahdemlerin eylemlerinden doğduğunu ileri sürerek kurtulamazlar.

3) Genel Kuruldan Çıkan Kararların Sebepsiz Olarak Yerine

Getirilmemesi

Limidet şirketlerde yürütme organı sıfatını taşıyan müdürler şirketin karar organı durumunda olan genel kurulun kararlarını geciktirmeksizin ve gereği gibi icra etmek zorundadırlar. Bu yükümlülüğe aykırı davranış müdürlerin

¹⁵ İsviçre Federal Mahkemesi: 3.10.1950, AFT 76 II, s. 307, Anıldığı yer: TEKİL; s. 280.

¹⁶ "Kâr payının tespitinde anonim şirketlere ilişkin ilkeler, limited şirketler içinde aynen geçerlidir." DOĞANAY; s. 1295; POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU; s. 282.

¹⁷ TEKİL; s. 266.

¹⁸ ARSLANLI/DOMANIÇ; Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. III, İstanbul, s. 666.

sorumluluğuna sebep olur. Fakat m¼d¼rler genel kurulun sakat kararlarını icradan kaçınmalıdır. Bu tür kararların yerine getirilmemesi değil de icrası sorumluluk dođurur¹⁹.

Limidet Şirket m¼d¼rleri de TTK m. 516/son atfı dolayısıyla TTK m. 381 h¼k¼mlerine g¼re, kanuna, esas s¼zleŐmeye ve afak¼ iyi niyet kurallarına aykırı genel kurul kararlarının iptali için dava açma hakkına sahiptirler. B¼ylece m¼d¼rler, ¼zenli bir y¼netici gibi hareket ederek, iptali kabul g¼rd¼kleri bu t¼r sakat kararlar aleyhine iptal davası açmak suretiyle sorumluluktan kurtulabileceklerdir²⁰.

M¼d¼rler, genel kurul kararlarını sıhhat açısından olduğu kadar Şirket menfaatlerine uygunluk bakımından incelemekle y¼k¼ml¼d¼r. Şirket menfaatlerine aykırı g¼rd¼kleri bir kararın alınmasını ve uygulanmasını ¼nlemek için genel kurul uyarmalıdır. Genel kurul uyarıya rağmen eski kararında ısrar ederse, bu karar y¼netim kurulu ¼yelerinin sorumluluğunu gerektirmez²¹.

4) Kanunen veya S¼zleŐmenin Kendilerine Y¼klediđi Sair

G¼revlerin Kasten veya, İhmal ile Yerine Getirilmemesi

TTK m.336 son da genel bir sorumluluk sebebi ¼ng¼r¼lm¼Őt¼r. Buna g¼re, gerek s¼zleŐmenin, gerekse kanunun kendilerine y¼klediđi sair g¼revleri gereği gibi yerine getirmeyen m¼d¼rler, Şirketin bu nedenle uğradığı zararı tazminle y¼k¼ml¼ olurlar. "Sair g¼revlerin arasında ¼zellikle geniŐ kapsamlı y¼k¼m olan ¼zen ve sadakat borçları ¼nemli yer tutar²². Bundan başka, kuruluŐtaki yolsuzlukları araŐtırmama, Şirketin mali durumunun bozulması durumun da gerekli kanuni tedbirleri almama, sermaye artırımında kanuna aykırı iŐlemler icra etmeme somut ¼rnekler olarak g¼sterilebilir".

¹⁹ Ersin ÇAMOĞLU, "Y¼netim Kurulu ¼yelerinin Genel Kurul Kararlarının İcrasından Doğan Sorumluluğu Konusunda Yeni GeliŐmeler", Batider, C.VI, s. 2. 286.

²⁰ ÇAMOĞLU, s. 292.

²¹ ÇAMOĞLU, s. 294.

²² TEKİL, s. 272.

IV- SORUMLULUK DAVASININ TARAFLARI VE SORUMLULUĞUN SONA ERMESİ

A- Sorumluluk Davasında Davacılar

1- Şirketin Dava Hakkı

Sorumluluk davasında asıl dava hakkına sahip olan şirkettir. Şirketin dava açabilmesi için genel kurul kararı gereklidir. Genel kurulda bu yönde bir karar adi çoğunlukla verilir ve bu yeten sayı sözleşme ile ağırlaştırılmaz. Yargıtay yerinde olarak iki ortaklı limidet şirkette müdür sıfatı taşıyan ortağa karşı diğer ortağın sorumluluk davası açılabileceğini kabul etmiştir²³. Limited şirketin sorumluluk davasında denetçiler temsil eder. Şirkette denetçi yoksa²⁴, böyle bir durumda şirketin temsili, eğer ortaksa davalı müdürün yer almayacağı genel kurula düşer^a.

TTK m. 539/7, idare işlerinden dolayı kendi organlarına dolayısı ile müdürlere de tazminat davası açma yetkisini devredilemeyen bir yetki olarak genel kurula vermiştir. B u nedenle anonim şirketlerde esas sermayenin 1/10'ünü temsil eden ortaklara (azınlığa) sorumluluk davası açma hakkı tanıyan TTK m. 341, Limited şirketlerde uygulanmaz.

Şirketin dava hakkı iflas halinde iflas idaresince, iflastan başka tasfiye hallerinde ise tasfiye memurlarınca kullanılır²⁵.

2) Ortakların ve Alacaklıların Dava Hakları

Ortaklar ve alacaklıların doğrudan veya dolayısı ile zarara uğrayabileceklerini belirtmişti. Buna göre konuyu iki açıdan ele almakta yarar vardır.

a) Dolayısı ile Zararlara Dayanan Davalarda

Ortaklar ve alacaklılar dolayısıyla zararlara dayanan davaları kendi adlarına açarlar. Fakat elde edilen tazminat şirkete verilir. Aksi takdirde, yani tazminatın

²³ TD. 16.11.1970 Tarih, E.2235, K.4464 (ERİŞ, Gönen; Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme Şirketler, Ankara 1987, s. 1466-14467).

²⁴ Ortak sayısı 20'den az olan limited şirketlerde denetçi bulunması zorunlu değildir. (TTK m.548)

^a KARAYALÇIN, Yaşar; Ticaret Hukuku II. Şirketler Hukuku, 2. B., Ankara 1973, s. 364.

²⁵ TD. 20.03.1970 Tarih, E. 1965/1621, K. 1970/1132: "TTK 556. md'nin atfı nedeniyle TTK 340 ve 300/II hükmü gereğince iflas eden şirketin pay sahiplerinin dava açma hakkı olmayıp, bu hak iflas idaresine ait bulunduğundan yetkisiz açılan davanın reddi doğrudur."

ortağa dönmesi esası kabul edilmiş olsa idi, şirket sermayesinin ortaklara geri verilmesi gibi bir sonuç doğardı²⁶.

Bu dava şirketin dava şirketin dava hakkından doğan ikinci derece bir davadır. Bundan dolayı şirketin dava hakkı sona ererse, ortak veya alacaklıların da dava hakkı kalmaz²⁷.

b) Doğrudan Doğruya Zararla Dayanan Davalarda

Doğrudan doğruya uğranılan zararlar nedeniyle açılan davalarda ortaklar veya alacaklılar tazminatın kendilerine verilmesini isteyebilirler. Dava, genel şartlar açısından TTK. 336 vd. hükümlerine tabidir.

B- Sorumluluk Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme

Sorumluluk davası, ticari bir dava olduğu için (TTK m. 4), ticaret mahkemesince, ticaret mahkemesi bulunmayan yerlerde bu işe bakmakla görevli asliye hukuk mahkemelerince görülen bu davada yetkili mahkeme ise, şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir²⁸.

C- Sorumluluğun Sona Ermesi

1- Zaman Aşımı

Müdürlere karşı açılacak sorumluluk davalarında TTK m. 309'daki zamanaşımı süreleri uygulanır. Bu madde üç tip zamanaşımı süresi ön görmüştür²⁹.

a) İki Yıllık Süre

Dava, davacının (şirket, ortaklar veya alacaklılar), sorumlulukları ve zararı öğrenmesinden itibaren iki yılda zamanaşımına uğrar.

b) Beş Yıllık Süre

Sorumluluk davası, her halde zarar verici fiilin vukubulmasından itibaren beş yıllık genel zaman aşımı süresine tabidir.

²⁶ ANSAY; s. 146.

²⁷ ANSAY; s. 146.

²⁸ 11. HD.31.1.1979 Tarih, E. 363, K. 364: "İster ortak olsun ister olmasın, bir limited şirketi temsil ve idare yetkisine haiz olan kimseler (müdürler) hakkında, TTK'nun 556. maddesi yollamasıyla, TTK'nun 336. Ve müteakip maddeleri uygulanır. Bu maddeler arasında yer alan 340. maddenin 309. Maddeye yaptığı yollama nedeniyle de müdürler aleyhine açılacak tazminat davasında şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesi yetkili olur."

²⁹ Şirket tarafından açılacak davada TTK m. 309 değil de, BK m. 126 uygulanacağı, dolayısıyla bu davada zamanaşımının sadece 5 yıl olduğu, iki yılın aranmayacağı ileri sürülmüştür. Bu görüş için bkz. ANSAY; s. 148 ve dipnot 161.

c) Ceza Zamanaşımı

TTK m. 309/4 gereğince şayet sorumluluğu gerektiren fiil aynı zamanda suç teşkil ediyorsa bu suça ait zamanaşımı süresi, TTK 309. Maddeyle öngörülen sürelerden daha uzun bulunuyor ise, davacı bu süre içerisinde sorumluluk davası açabilme imkânına sahiptir.

2) İbra

Müdürler aleyhine açılacak sorumluluk davası, genel kurulun vereceği ibra kararı ile de yakından ilgilidir. Limited şirketle ilgili hükümlerde (TTK 537/III ve 539/V) ibradan bahsedilmekle beraber, ibranın hüküm sonuçları belirtilmemiştir. Bu nedenle anonim şirkette ibra ile ilgili hükümlerin limited şirketler hakkında da kıyasen uygulanması gerekir.

İbra, "menfi borç ikrarı" anlamına geldiğinden, ibra kararının alınmasıyla şirketin dava açma hakkı sona erer. Buna karşılık ibra kararı, ortakların ve alacaklıların gerek doğrudan gerekse dolayısıyla zararlara dayanarak açacakları sorumluluk davasını etkilemez³⁰.

Çünkü şirket genel kurulu, ibra kararı ile ancak kendi dava hakkında vazgeçebilir. Üçüncü kişilerin hakları üzerinde tasarrufta bulunamaz³¹. Yalnız, genel kurulda ibra kararına olumlu veren ortağın dolayısıyla zararlarına dayanan sorumluluk davası açmasına MK 2 engel olur.

³⁰ AYTAÇ, Zühtü; Anonim Şirketlerde İbra, Ankara 1982, s. 205 vd.; PULAŞLI, Hasan; Şirketler Hukuku, Adana 1989, s. 323; 11. HD. 24.6.1976 Tarih, E. 3890, K. 3333 (YKD, C. II, s. 2.1976, s. 1151).

³¹ AYTAÇ; s. 221.

